

POSTANOWIENIE

27 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 27 listopada 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku B. M.

z udziałem D. M.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej D. M.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach

z 20 czerwca 2022 r., II Ca 366/18,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) oddala wniosek wnioskodawczyni o zasądzenie na jej rzecz
od uczestnika kosztów postępowania kasacyjnego.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W judykaturze i doktrynie wskazuje się, że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny

środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147; z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 25 maja 2022 r., II USK 582/21).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu,” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W tym kontekście podnieść trzeba, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębnie konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach wniesionego środka prawnego argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (zob. postanowienia SN: z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14 oraz z 11 maja 2001 r., III CZ 36/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 22).

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, przy czym w granicach zaskarżenia bierze jednak pod rozwagę nieważność postępowania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z 20 czerwca 2022 r. uczestnik oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Mając na względzie ujęcie przedmiotowego wniosku skarżącego podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19 oraz z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17). W konsekwencji konstrukcja wniosku uczestnika o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

W ocenie skarżącego w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

1) W jaki sposób rozliczyć przy podziale majątku wspólnego /dorobku/ składnika majątkowego w postaci papierów wartościowych, których źródłem nabycia był kredyt, gdy zważy się iż papiery wartościowe nie są rzeczą w rozumieniu kodeksu cywilnego ale zbywalnymi dokumentami gwarantującymi określone prawa majątkowe, gdzie jednym ze sposobów rozliczenia tego składnika jest wysokość salda pomiędzy kwotą wydaną na zakup, a wartością papierów, które to saldo może być dodatnie lub ujemne bowiem w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie pojawiły się rozwiązania tego problemu w przeciwieństwie do rozliczeń dotyczących zakupionych za środki pochodzące z kredytu przez małżonków rzeczy ruchomych i nieruchomości, gdzie spłacony kredyt odlicza się od wartości tych rzeczy?

2) Czy sprzedaż przez jednego z małżonków składnika majątku w postaci papierów wartościowych stanowiących zbywalne dokumenty gwarantujące

określone prawa majątkowe może być uznana przez Sąd, w toku postępowania o podział majątku wspólnego /dorobkowego/ za delikt i zrównana z kradzieżą pieniędzy, bo tak to określa Sąd Okręgowy, bez uwzględnienia, iż w majątku małżonków zamiast tych papierów pojawiają się pieniądze przekraczające swoją wartość kredyt pobrany na zakup tych papierów wartościowych, i czy działania małżonka zbywającego papiery wartościowe z uzasadnieniem konieczności ich sprzedaży wywołanej ogólnoswiatowym kryzysem ekonomicznym mogą zasadnie rodzić roszczenia odszkodowawcze po stronie drugiego z byłych małżonków, mimo nie zgłoszenia takich roszczeń, i w sytuacji gdy tenże małżonek nie wykazuje żadnego zainteresowania, ani inicjatywy gospodarczej, a małżonka dokonującego obrotu papierami wartościowymi chroni norma art. 206 k.c. po ustaniu wspólności majątkowej, a wcześniej przepis art. 34.1 k.r.o.?

Przyczyna uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych, powołanych we wniosku przepisów prawa, zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólnejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen i możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, Nr 12, poz. 151; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienie SN z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08).

Wskazać także należy, że zagadnienie prawne powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, natomiast nie może mieć charakteru kazuistycznego

i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (zob. postanowienia SN: z 11 września 2014 r., V CSK 66/14; z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

Analiza przedstawionych przez skarżącego problemów nie pozwala na przyjęcie, że podnoszone kwestie stanowią istotne zagadnienia prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarga uczestnika nie zawiera bowiem wystarczającej argumentacji jurydycznej wskazującej na występowanie odmiennych ocen przedstawionych problemów oraz na to, że przepisy dotyczące tej kwestii nie doczekały się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych.

Argumentacja zawarta w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może opierać się na prezentowanej przez skarżącego wersji stanu faktycznego, lecz winna być powiązana z okolicznościami faktycznymi ustalonymi przez Sąd drugiej instancji. Tymczasem skarżący formułuje zagadnienia prawne nie tylko w sposób kazuistyczny, ale jednocześnie polemizując z ustaleniami faktycznymi sądu *meriti*.

Taki sposób postawienia zagadnień i ich uzasadnienie - jako przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. - rozmija się z istotą i celami skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia funkcjonującego głównie w ramach interesu publicznego (zob. postanowienie SN z 31 stycznia 2020 r., I CSK 477/19).

Zdaniem uczestnika skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w zakresie zarzucanego Sądowi Okręgowemu obciążenia uczestnika odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w sytuacji, gdy wnioskodawczyni nie domagała się odsetek od wartości sprzedanych papierów wartościowych, ale waloryzacji kwoty stanowiącej wartość tego składnika majątkowego. Sąd Okręgowy rozstrzygając o obciążeniu uczestnika odsetkami ustawowymi za opóźnienie nie dostrzegł, iż odsetki te przedawniły się a także zostały wyliczone w nieprawidłowy sposób.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że aby skarga kasacyjna mogła zostać uznana za oczywiście uzasadnioną, nie wystarczy

tylko wskazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa, lecz należy także wykazać, że doszło do takiego właśnie naruszenia – oczywistego i widocznego *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej oraz wynikającej już z treści skargi (zob. np. postanowienia SN: z 4 lipca 2019 r., V CSK 80/19; z 29 marca 2019 r., V CSK 321/18; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18).

Przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje przy tym jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Uzasadnienie omawianej przyczyny kasacyjnej nie może być uznane za prawidłowe; skarżący nie wskazał bowiem żadnego konkretnego przepisu kodeksu postępowania cywilnego lub innego aktu prawnego, który miałby zostać wadliwie zastosowany lub niezasadnie pominięty przez Sąd Okręgowy. Jak zostało to już podniesione nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi kasacyjnej argumentów na uzasadnienie przyjęcia jej do rozpoznania.

Tym samym uczestnik nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu na czym właśnie polega „oczywista” zasadność środka zaskarżenia w rozumieniu przyjętym w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19).

W postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, a podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Z ustaleń sądu *meriti* wynikało, że uczestnik bezprawnie zbył składnik majątku wspólnego w postaci papierów wartościowych po ustaniu wspólności ustawowej, a zaciągnięty na ich zakup kredyt nie został przezeń

wykorzystany. Sąd Okręgowy uwzględniając wartość tego składnika majątkowego przy określeniu wartości majątku objętego podziałem i obciążeniu nim udziału uczestnika nie zasądził na rzecz wnioskodawczyni odsetek, lecz jedynie posłużył się nimi jako miernikiem określenia wartości składnika usuniętego z majątku wspólnego. Odmienne twierdzenia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie mające oparcia w ustaleniach Sądu *meriti* nie mogą uzasadniać tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek wnioskodawczyni zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną o przyznanie od skarżącego kosztów postępowania kasacyjnego uznając, że nie zachodzą podstawy do odejścia od reguły wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., zgodnie z którą każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (zob. postanowienie SN z 9 grudnia 1999 r., III CKN 497/98, OSNC 2000, nr 6, poz. 116). W sprawach o podział majątku wspólnego nie zachodzi sprzeczność interesów uczestników domagających się podziału, niezależnie od postulowanego przez nich sposobu wyjścia ze wspólności i rozdysponowania składników majątku (zob. np. postanowienia SN: z 15 grudnia 2011 r., II CZ 120/11; z 3 lutego 2012 r., I CZ 133/1, i z 10 października 2022 r., I CSK 3175/22).

(a.z.)

[ms]

